

УДК 37.091.2:005.963]61(477)"19/20"(045)

Козинець Ольга Дмитрівна,
аспірантка кафедри початкової освіти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна
e-mail: kia30.09@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ШКІЛ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Конкретизовано сутність поняття «бенчмаркінг» як аналітичного методу проведення порівняльного дослідження. Розглянуто його еволюцію в контексті економічної теорії, освітнього менеджменту. Визначено види бенчмаркінгу, етапи його впровадження з урахуванням тенденцій управління розвитком шкіл передового досвіду в системі вітчизняної медичної освіти. Схарактеризовано можливості бенчмаркінгу в сучасних умовах.

Ключові слова: бенчмаркінг; управління; розвиток; школи передового досвіду; медична освіта; система; економічна теорія; освітній менеджмент.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Педагогічна наука на початку нового тисячоліття значно розширює діапазон методів дослідження шляхом запозичення інструментарію з галузі освітнього менеджменту. Унаслідок цього такий звичний метод науково-педагогічних досліджень як вивчення й узагальнення передового досвіду доповнюється бенчмаркінгом, застосування якого в освіті країн Євросоюзу стає нині звичним і набуває подальшого вдосконалення.

Про необхідність цілеспрямованого застосування бенчмаркінгу як засобу підвищення ефективності й конкурентоспроможності освіти заявлено Єврокомісією в двох зверненнях у 1996 і 1997 роках: «Він (бенчмаркінг) може стати важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності Європейського Союзу. Бенчмаркінг виходить далеко за рамки порівняльного аналізу конкурентоспроможності, забезпечує розуміння процесів, що приводять до найкращих показників... Потенційний спектр застосування бенчмаркінгу доволі широкий» [2]. У цих повідомленнях серед чотирьох пріоритетних галузей для його проведення виділено систему освіти.

Не менш особливе значення для впровадження бенчмаркінгу має Лісабонський саміт 2000 року, на якому бенчмаркінг також визначений як один із головних інструментів підвищення конкурентоспроможності Європейського Союзу, офіційно отримує своє визнання як відкритий метод координації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчить науковий доробок М. Гладченко, бенчмаркінг у вищій освіті Австралії вивчають А. Стелла (A. Stella) і Д. Вудхауз (D. Woodhouse); у вищій освіті Великої Британії – Н. Джексон (N. Jackson), який аналізує концепцію й методологію бенчмаркінгу як процесу самовдосконалення продуктивності діяльності закладів вищої освіти на основі співпраці. Н. Валсік (N. Valcik), Г. Леві (G. Levy) і С. Ронко (S. Ronco) аналізують концепцію бенчмаркінгу в вищій освіті й практичний досвід його застосування як стратегічного процесу в контексті потенційного економічного впливу закладів вищої освіти на розвиток суспільства. Серед німецьких науковців різні аспекти бенчмаркінгу вивчають Ф. Цігеле (F. Ziegele), Г. Йорк (H. Yorck), які аналізують можливості застосування бенчмаркінгу як методу стратегічного порівняння у сфері фінансування вищої освіти [1]. Спільним для названих науковців є вивчення можливостей бенчмаркінгу як методу зовнішнього опитування, розроблення методології науково-дослідницької діяльності, пошуку й узагальнення передового досвіду в організації вищої освіти.

Оскільки в галузі освіти згаданий метод упроваджується відносно недавно, виникає правомірний інтерес щодо його застосування в управлінні розвитком шкіл передового досвіду в системі медичної освіти, що і визначає **мету** нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Перш, ніж розпочати наукову дискусію, уважаємо за доцільне конкретизувати сутність основного поняття – «бенчмаркінг», що інтерпретується сучасними дослідниками як «аналітичний процес детального порівняння й оцінювання» [2], «дослідницько-аналітичний вид діяльності» [2], «інструмент управління процесами неперервного вдосконалення діяльності» [4]. На наш погляд, наведені визначення наближують зазначене поняття за його змістом до звичного нам «вивчення й узагальнення» у контексті передового досвіду в системі медичної освіти.

Уважається, що розроблення бенчмаркінгу як інструментарію для вивчення й аналізу передового досвіду спочатку в економічній сфері, а згодом і в галузі освіти розпочинається в 50-х роках збіглого століття задля підвищення ефективності виробництва в умовах світової конкуренції на основі систематичного проведення компаративних досліджень щодо вияву кращих зразків практики діяльності, їх аналізу для подальшої оптимізації власного досвіду і досягнення оптимальних результатів в умовах кон'юнктури ринку освітніх послуг [1].

Згідно з даними В. Захарченко, Н. Корсікової та М. Меркулова [2], бенчмаркінг характеризує самостійний вид діяльності, інтерес до якого виникає в 70-ті роки збіглого століття, а його родоначальниками вважають японців, які навчилися запозичувати чийсь досягнення. Популярність цього методу пояснюється тим, що він дозволяє легко і швидко, з мінімальними затратами часу і зусиль удосконалювати будь-яку діяльність, у тому числі й передовий досвід.

Фахівці з освітнього менеджменту стверджують, що прерогатива розроблення цього методу належить Інституту стратегічного планування (Кембрідж, США), який у 1972 році впроваджує його для оцінювання ефективності бізнесу. До цілеспрямованого застосування бенчмаркінгу вдається відома у світі компанія Rank Xerox у 1979 році для аналізу витрат і якості власних продуктів порівняно з аналогічними продуктами японських конкуруючих виробників.

Нині відомі декілька видів бенчмаркінгу [2]: внутрішній (застосовується для порівняння передового досвіду конкретної медичної школи); конкурентний (є ефективним для співставлення зразків діяльності школи передового досвіду з конкуруючими за різними параметрами); загальний (характеризується спробами порівняння здобутків школи передового досвіду з непрямими конкурентами за встановленими параметрами); функціональний (передбачає проведення порівняльних досліджень у системі медичної освіти за функціями).

У контексті нашого дослідження та з урахуванням функціонального виду бенчмаркінгу доцільним є проведення відповідного аналізу згідно з механізмом управління, що дозволяє виділити такі етапи: виявлення ключової проблеми, що потребує нагального розв'язання; розроблення однієї або кількох бенчмарок у сфері медичної освіти; порівняння діяльності школи передового досвіду з кращими зразками медичної практики з подальшим їх аналізом; проведення конкретних дій для оптимізації діяльності школи передового досвіду; постійний моніторинг її діяльності [4].

В. Захарченко, Н. Корсікова, М. Меркулов [2] пропонують розглядати декілька поколінь еволюції бенчмаркінгу. Так, перше покоління інтерпретується вченими як реінжиніринг (ретроспективний аналіз продукту діяльності школи передового досвіду), що здійснюється задля забезпечення здобутків за допомогою реконцептуалізаційних заходів, що дозволяють переосмислювати накопичений досвід і вносити корективи відповідно до нових реалій. Друге покоління бенчмаркінгу розвивається як науковий напрям конкурентології в 1976-1986 роках завдяки діяльності компанії Rank Xerox.

Розвиток третього покоління бенчмаркінгу припадає на 1982-1986 роки у зв'язку з необхідністю вдосконалення здобутків діяльності шкіл передового досвіду в системі медичної освіти шляхом вивчення напрацювань іншої галузі. Четверте покоління бенчмаркінгу називається стратегічним і розглядається як систематичний процес оцінювання альтернатив, реалізації стратегій і вдосконалення якісних характеристик продуктивності на основі вивчення досвіду успішних стратегій зовнішніх шкіл-партнерів. І, нарешті, п'яте покоління бенчмаркінгу, що відоме як глобальне, розглядається нині в контексті організації міжнародної співпраці з обміну передовим досвідом з урахуванням культурно-національних процесів у сфері медичної освіти.

М. Гладченко розглядає два альтернативних способи впровадження бенчмаркінгу: проблемно орієнтований процес (заклад медичної освіти визначає проблему, аналізує і знаходить партнера з метою оптимізації процесу чи освітнього продукту) та організація клубу-бенчмаркінгу (для продуктивної співпраці між різними школами передового досвіду). У такий спосіб бенчмаркінг «структурує процес порівняння, формує структуру, що спрямована на якість результату» [1, с. 116].

Натомість Г. Йорк (H. Yorck) і Ф. Цігеле (F. Ziegele) виокремлюють такі етапи застосування бенчмаркінгу: вибір бенчмаркінг-партнерів і бенчмаркінг-об'єкта; збирання інформації, відповідно до визначеного бенчмаркінг-об'єкта; опрацювання даних; моделювання ситуацій із метою визначення рис, що відповідають результатам, на основі чого формуються рекомендації для дій; формування показників вимірювання з метою визначення «найкращої практики», що відбувається на основі критеріїв, за допомогою яких буде проводитися оцінювання.

Висновки. З огляду на розвиток нових технологій у сфері медичної освіти і лікувальної справи еволюція бенчмаркінгу є неминучою, що зумовлюється процесами формування інформаційної цивілізації, а також ескалацією процесів глобалізації.

Список використаних джерел

1. Гладченко М. М. Аналіз теоретико-методологічних засад бенчмаркінгу в контексті стратегічного менеджменту вищої освіти країн європейського Союзу / М. М. Гладченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2013. – № 3 (21). – С. 112–118.
2. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент : теорія і практика : навчальний посібник / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – Київ : Центр Учбової літератури, 2012. – С. 279–282.
3. Лікарчук Н. Світовий досвід використання концепції політичного бенчмаркінгу / Н. Лікарчук // Політичний менеджмент. – 2010. – № 3. – С. 19–25.
4. Ломакина И. С. Применение бенчмаркинга в образовательной политике ЕС / И. С. Ломакина // Педагогика. – 2007. – № 6. – С. 93–98.
5. Інноваційний менеджмент. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/18081204/ekonomika/benchmarking>
6. Что такое бенчмаркинг? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://staff-capital.com/ru/articles/scho-take-benchmarking.html>
7. Бенчмаркінг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/28421/>
8. Метод бенчмаркінгу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/19451/marketing/metod_benchmarkingu
9. Бенчмаркинг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.grandars.ru/student/marketing/benchmarking.html>
10. Бенчмаркинг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.osvita.ua/add-education/glossary/7704/>

References

1. Gladchenko, M. M. (2013). Analysis of theoretical and methodological principles of benchmarking in the context of strategic management of higher education in the countries of the European Union. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu (Bulletin of the Zaporizhzhya National University)*, 3 (21), 112–118 (in Ukr.)
2. Zaharchenko, V. I., Korsikova, N. M., & Merkulov, M. M. (2012). *Innovation Management: Theory and Practice: Tutorial*. Kyiv: Center for Educational Literature (in Ukr.)
3. Likarchuk, N. (2010). World experience of using the concept of political benchmarking. *Politychnyy menedzhment (Political management)*, 3, 19–25 (in Ukr.)

4. Lomakina, I. S. (2007). Application of benchmarking in EU educational policy. *Pedagogika (Pedagogy)*, 6, 93–98 (in Russ.)
5. *Innovation management*. Retrieved from <http://pidruchniki.com/18081204/ekonomika/benchmarking> (in Ukr.)
6. *What is the benchmarking?* Retrieved from <http://staff-capital.com/ru/articles/scho-take-benchmarking.html> (in Russ.)
7. *Benchmarking*. Retrieved from <http://buklib.net/books/28421/> (in Ukr.)
8. *Method of benchmarking*. Retrieved from http://stud.com.ua/19451/marketing/metod_benchmarkingu (in Ukr.)
9. *Benchmarking*. Retrieved from <http://www.grandars.ru/student/marketing/benchmarking.html> (in Russ.)
10. *Benchmarking*. Retrieved from <http://ru.osvita.ua/add-education/glossary/7704/> (in Russ.)

Abstract. KOZINETS Olga Dmitrivna. APPLICATION OF BENCHMARKING IN MODERN CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF PRE-EXERCISE SCHOOL IN THE SYSTEM OF MEDICAL EDUCATION

Introduction. Pedagogical science at the beginning of the new millennium significantly expands the range of research methods by borrowing instruments from the field of educational management. As a result, such a habitual method of scientific and pedagogical research as a study and synthesis of best practices is complemented by benchmarking, the application of which in the education of the European Union is now commonplace and is further improving.

Purpose. To analyze the possibilities of applying benchmarking in the management of the development of schools of excellence in the system of medical education.

Results. The essence of the concept of «benchmarking» as an analytical method of comparative research is specified. Considered its evolution in the context of economic theory, educational management. The types of benchmarking, stages of its introduction, taking into account the trends of management of the development of schools of excellence in the system of domestic medical education are determined. The possibilities of benchmarking in modern conditions are described.

Conclusion. Given the development of new technologies in the field of medical education and medical care, the evolution of benchmarking is inevitable, due to the processes of formation of information civilization, as well as the escalation of the processes of globalization.

Key words: benchmarking, management, development, schools of excellence, medical education system; economic theory; educational management.

Одержано редакцією 15.01.2018
Прийнято до публікації 19.01.2018

УДК: 378.147:373.5.011.3-051(045)

КОНОНКО Олена Леонтіївна,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної освіти,
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя, Україна
e-mail: kononko11@ukr.net

**ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА
ДО РОБОТИ З ДИТЯЧОЮ АГРЕСІЄЮ**

Анотація. Уточнено зміст понять «агресія», «агресивна поведінка» і запропонована авторська трактовка «уміння долати агресію». Схарактеризовано типи агресивної поведінки дітей старшого дошкільного віку та рівні сформованості в них уміння її долати. Визначено критерії, показники, особистісні й професійні вміння й типи готовності майбутніх вихователів дошкільного закладу до формування в дітей 5-7 років уміння долати агресію. Розкрито психолого-педагогічні умови оптимізації процесу підготовки студентів до майбутньої педагогічної діяльності з формування в дітей 5-7 років уміння долати агресію.